Toelichting bij de 'Beleidsregels zonnevelden gemeente Borne'

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1: Begripsomschrijvingen
Dit beleid is wat betreft de toegestane locaties voor zonnevelden grotendeels gebaseerd op provinciaal beleid omtrent zonnevelden. Zodoende is er voor bepaalde begrippen zoals stadsrandzone en hoofdinfrastructuur gekozen voor een begripsomschrijving die bij de provincie dezelfde definitie kent.

Artikel 2: Reikwijdte van deze beleidsregels
Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 3: Geschikte locaties
In artikel 3 wordt de voorkeur van de gemeente tot uitdrukking gebracht om zonnevelden te realiseren op locaties waar ze de ruimtelijke kwaliteit zo min mogelijk aantasten hiervoor wordt de provinciale zonneladder gevolgd. De toegestane locaties zijn een één op één doorvertaling van provinciaal beleid voor zonnevelden.

Aanvullend op de locaties die worden toegestaan vanuit provinciaal beleid stelt de gemeente aanvullend een landschappelijke eis aan de keuze voor een locatie. Daarvoor zijn de bestaande kwaliteiten van het landelijk gebied in beeld gebracht. Daarbij is ingezoomd op cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische kwaliteiten. In de "kansenkaart zonnevelden" (bijlage I) zijn op basis van deze analyse geschikte (groen), mogelijk geschikte (oranje) en ongeschikte gebieden (rood) onderscheiden. Waarbij groen en oranje tot mogelijkheid behoort voor een zonneveld en waarbij de voorkeur uitgaat naar een groen gebied.

Artikel 4: Uitsluitingsgronden
Met lid a. van dit artikel wordt ondervangen dat er zonnevelden worden toegestaan op plekken waar wij als gemeente een hoge landschappelijke waarde aan toe kennen.

Met lid b. van dit artikel wil de gemeente ondervangen dat er oneindig zonnevelden kunnen worden vergund als er maar voldaan wordt aan deze beleidsregels. De gemeente heeft zich in regionaal verband (Regionale Energiestrategie Twente, RES) gecommitteerd aan de doelstelling om in het jaartal 2030, twintig Gwh duurzame elektriciteit per jaar op te wekken.

Er staat ook expliciet opgenomen 'in alle mogelijke gevallen van grootschalige opwek'. Hiermee wordt ondervangen dat indien er anders dan zonnevelden, grootschalige opwek van duurzame elektriciteit wordt gerealiseerd. Bijvoorbeeld door middel van grootschalig zon op dak of windenergie dat er dan geen grootschalige opwek middels zonnevelden meer vergund hoeft te worden. Dit houdt ook in dat hoe meer er grootschalig op daken kan des te minder hoeft er aan zonnevelden vergund te worden.

Artikel 5: Voorwaarden opzet en inrichting zonneveld
Dit artikel geeft voorwaarden betreft de opzet en inrichting van een zonneveld.

Bij het maken en realiseren van een zonneveld moet rekening worden gehouden met inrichtingsprincipes. Deze inrichtingstypes zijn voor een deel te vinden in de leden a. t/m k. van dit artikel. Maar ook bijlage Bijlage II: Inrichtingsprincipes zonnevelden Is een belangrijk document voor een initiatiefnemer om te hanteren bij het inpassen van een zonneveld. In de bijlage is onder andere een landschapstypekaart opgenomen waarin vier landschapstypen in Borne worden onderscheiden (essenlandschap, oude hoevenlandschap, maten- en flierenlandschap en jonge heide- en ontginningslandschap). Elk landschapstype heeft zijn eigen kenmerken waarmee rekening gehouden dient te worden bij de inpassing van een zonneveld. Hoe hier rekening mee te houden staat beschreven in Bijlage II: Inrichtingsprincipes zonnevelden.

Een voorwaarde in dit artikel (lid e.) is dat er rekening is gehouden met lichtinval en regenwaterverdeling van de ondergrond en de gevolgen voor de bodemkwaliteit. Uit een overzichtsstudie van de Universiteit Wageningen uit 2019 blijkt dat minder licht en een andere verdeling van water zullen leiden tot minder bodemleven, lagere organische stofgehalten. Tegelijkertijd wordt in dat onderzoek vastgesteld dat een ecologische inrichting van zonneparken met extensief beheerde vegetaties ook kansen kan bieden op een positief effect op de structuur en kwaliteit van de bodem. Tegen die achtergrond heeft de provincie Overijssel in haar Handreiking zonnevelden aangegeven dat een derde (1/3) van de grond tussen de rijen panelen vrijgehouden dient te worden.

Onder lid j. van dit artikel staat ook beschreven dat uit de aanvraag moet blijken dat met het realiseren van het zonneveld invulling wordt gegeven aan één of meerdere van de volgende thema's: waterbeheer, natuurontwikkeling, recreatie, educatie, of agrarisch medegebruik. Het idee hierachter is dat zonnevelden een positieve bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van andere opgaven. Een deel van die opgaven in het landelijk gebied is aan een locatie of gebied gebonden. Waterberging is bijvoorbeeld alleen zinvol op lagergelegen plaatsen of in beekdalen. Realisatie van groenblauwe dooradering (netwerk van watergangen en landschapselementen) volgt de landschappelijke structuur en ecologische verbindingen vergroten leefgebieden van specifieke soorten. Zonnevelden worden bij voorkeur en waar mogelijk gecombineerd met deze locatie- of gebied gebonden opgaven. Voor opgaven die niet specifiek gebonden zijn aan een locatie zijn er in principe altijd mogelijkheden om die te combineren met zonnevelden. Verbetering van biodiversiteit, koolstofvastlegging in organische stof of een schakel in een circulair landbouwbedrijf zijn daar voorbeelden van.

Artikel 6: Planologische en ruimtelijke voorwaarden
In dit artikel staan een aantal algemene voorwaarden. Onder andere dient gelet te worden op de nabijheid van hoogspanningsleidingen, gasleidingen, wegen en spoorwegen. Dient een zonneveld geen onevenredige inbreuk te maken op gebruiks- en ontwikkelingsmogelijkheden van anderen. Ook dient er rekening te worden gehouden met verkeersveiligheid en sociale veiligheid. Ook gaat een voorwaarde over de termijn waarvoor het zonneveld wordt vergund.

Artikel 7: Technische voorwaarden
De initiatiefnemer van het zonneveld moet aantoonbaar maken dat het zonneveld binnen 5 jaar na het onherroepelijk worden van de omgevingsvergunning voor het zonnepark aangesloten kan worden op het energienet en dat het energienet het zonneveld aankan. Dat wil zeggen dat het energienet de stroom van het zonneveld zonder problemen (uitgezonderd calamiteiten) kan verwerken.

Artikel 8: Economische voorwaarden
Initiatiefnemer moet met een investeringsplan aantoonbaar maken dat er voldoende financiële middelen zijn om het zonneveld volgens de inrichtingsprincipes (zoals aangegeven in de artikelen 6 en 7) te realiseren, en na afloop van het gebruik te verwijderen conform de daarvoor gemaakte afspraken.

Artikel 9: Omgevingsparticipatie
Wij vragen een initiatiefnemer om voor het indienen van een omgevingsvergunningaanvraag met de omgeving in gesprek te gaan.

Van een initiatiefnemer wordt verwacht dat hij gerechtvaardigde wensen van de omgeving in zijn plannen verwerkt. Wat gerechtvaardigde wensen zijn, kan van geval tot geval verschillen. Met het bijvoeglijk naamwoord “gerechtvaardigd” wordt tot uitdrukking gebracht dat de wensen van de omgeving op inhoudelijke gronden beoordeeld moeten worden. Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat hij zich inspant om de haalbaarheid van de behoeftes van de omgeving te onderzoeken. Bij de beoordeling van datgene wat als gerechtvaardigd wordt beschouwd kan betekenis toekomen aan datgene wat elders in het land gebruikelijk is.

Bij de indiening van de aanvraag omgevingsvergunning dient initiatiefnemer in een verslag uiteen te zetten hoe het gevoerde overleg is vormgegeven en tot welke resultaten het overleg heeft geleid. Ook dient in het verslag opgenomen te worden welke maatregelen (n.a.v. overleg met de omgeving) zijn overwogen maar niet zijn opgenomen in de aanvraag.

Bij de indiening van de aanvraag toetsen wij of een initiatiefnemer zich voldoende heeft ingespannen om de omgeving bij de planvorming te betrekken en of de gerechtvaardigde wensen in het plan zijn vertaald.

De initiatiefnemer draagt er zorg voor dat omwonenden gedurende de looptijd van het project over de stand van zaken van het project worden geïnformeerd.

Artikel 10: Lokaal eigendom/ financiële participatie
Met dit artikel wil de gemeente sturen op een eerlijke verdeling van de lasten en lusten van zonnevelden. Dit kan bijdragen aan een hogere acceptatie vanuit de omgeving voor de komst van een zonneveld.

Het uitgangspunt is het streven naar minimaal 50 % lokaal eigendom. Investeren in een zonproject is ondernemerschap. Dat vergt ook mee-investeren en risico lopen. Dit kan bewerkstelligd worden door samenwerking met de lokale energiecoöperatie BurenEnergie (https://burenenergie.org/) of de oprichting van een eigen energiecoöperatie.

De gemeente Borne streeft zoals gezegd na dat ieder zonneveld project voor ten minste 50% een vorm van lokaal eigenaarschap kent. Prioriteit wordt gesteld aan lokaal (mede)eigendom door een lokaal gewortelde en collectieve bewonerscoöperatie.

Ontwikkeling van een zonneveld door één lokale agrariër of één lokaal bedrijf zonder daar de omgeving van mee te laten profiteren in de opbrengsten, wordt niet als lokaal eigendom beschouwd. Wanneer lokaal eigendom niet haalbaar is, wordt verwacht dat gestreefd wordt naar een andere vorm van financiële participatie door een lokale en collectieve coöperatie. Zodat het project in meerderheid als een lokaal initiatief aangemerkt kan worden. Ieder project is uniek en vraagt om maatwerk in het lokale eigenaarschap. Het belangrijkste doel is dat de directe omgeving niet alleen de lasten maar ook de lusten ervaart.

Vormen van lokaal eigenaarschap bij een zonneveld:

- (mede) eigendom waarbij inwoners verenigd in een coöperatie eigenaar worden van (een deel van) het initiatief. De gemeente Borne streeft op projectbasis naar minimaal 50% lokaal eigendom. De inwoners beslissen(mee) over de investering en over de opbrengsten en nemen financieel deel (in veel gevallen middels ledencontributies en het beschikbaar stellen van een achtergestelde lening); de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking kan hiervoor bijvoorbeeld toegepast worden.

- Vormen van financiële deelneming waarbij inwoners verenigd in een coöperatie weliswaar niet noodzakelijkerwijs mede-eigenaar worden van het initiatief maar wel een vorm van financiële participatie kennen zoals:
  a. Door het inschrijven op obligaties (achtergestelde lening) met een vaste rentevergoeding;
  b. Door het inschrijven op kWh- certificaten waarmee inwoners meerjarig groene stroom kunnen afnemen tegen de inleg van een vast bedrag per jaar;

c. Door het opzetten van een omgevingsfonds: een deel exploitatieopbrengst wordt door de initiatiefnemer afgedragen ter bevordering van de leefbaarheid in de buurt. In principe is deze bijdrage - conform de advisering binnen de gedefinieerde gedragscodes – € 0,50 MWh/jaar.
d. Door het aangaan van een omwonendenregeling: direct omwonenden die overlast ervaren kunnen via een omwonenden regeling gecompenseerd worden door de initiatiefnemer middels een bijdrage aan het verduurzamen van de woning, een korting op groene stroom, gratis zonnepanelen of een andere financiële vergoeding.

Stimuleren lokaal eigenaarschap

We vragen aan de initiatiefnemer om alles in het werk te stellen om de voorwaarde van ten minste 50% lokaal eigendom te organiseren.

Initiatiefnemer kan daarbij de volgende inspanningen plegen:

- In informatieavonden voor omwonenden de mogelijkheden voor (mede)eigendom aan te bieden, en indien niet haalbaar, een andere vorm van financiële deelneming aan te bieden;
- De Stichting Duurzame Initiatieven Borne (DIBO) en/of de energiecoöperatie BurenEnergie actief te betrekken om een vorm van lokaal eigenaarschap te bereiken / vorm te geven.

Indien bij afdoende en aantoonbare inzet blijkt dat het na te streven minimale percentage lokaal eigendom of een vorm van financiële participatie niet gerealiseerd kan worden, kan het College een uitzondering maken onder de voorwaarde dat de initiatiefnemer aantoont dat er in elk geval voldoende draagvlak is onder de omwonenden voor het initiatief.

Wanneer het zonneveld uitsluitend is bestemd voor eigen energieopwekking en/of gebouw gebonden is, hoeft geen participatieproces te worden doorlopen of is financiële participatie niet aan de orde.

Artikel 11: bindend adviesrecht van de gemeenteraad
Dit artikel is gebaseerd op bestaand beleid van de gemeente. Het artikel benadrukt dat enkel in het geval van een zonneveld groter dan 2 hectare of in het geval van maatschappelijke onrust of anderszins politieke gevoeligheid er naar de raad hoeft te worden gegaan om bindend adviesrecht op te halen. Door naar de raad te gaan wordt er in deze gevallen een uitgebreidere procedure gevolgd voor het verstrekken van de omgevingsvergunning.

Artikel 12: Inwerkingtreding
Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 13: Citeertitel
Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.